

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

*Společné jmění manželů se zvláštním zřetelem
k jeho vypořádání*

Veronika Pavlátová

Plzeň, 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

*Společné jmění manželů se zvláštním zřetelem
k jeho vypořádání*

Vedoucí diplomové práce:

doc. JUDr. Jan Pauly, CSc

Katedra občanského práva

Diplomant:

Veronika Pavlátová

Plzeň, 2023

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Společné jmění manželů se zvláštním zřetelem k jeho vypořádání“ zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne 31. března 2023

.....

Veronika Pavlátová

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat doc. JUDr. Janu Paulymu, CSc. za odborné vedení této práce a za jeho cenné rady a podněty, které mi během realizace práce poskytoval.

Ráda bych touto cestou také poděkovala své rodině a nejbližším za podporu během celého studia.

Obsah

1. ÚVOD	1
2. SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ	3
2.1. Předmět společného jmění manželů.....	4
2.2. Vznik společného jmění manželů	5
2.3. Režimy společného jmění manželů.....	7
2.3.1. Zákonný režim.....	8
2.3.1.1. Majetek (aktiva)	8
2.3.1.2. Dluhy (pasiva).....	12
2.3.2. Smluvený režim.....	14
2.3.2.1. Režim oddělených jmění	15
2.3.2.2. Režim vyhražující vznik SJM jmění ke dni zániku manželství.....	16
2.3.2.3. Režim rozšíření a zúžení rozsahu SJM	16
2.3.3. Režim založený rozhodnutím soudu.....	17
2.4. Zánik SJM.....	19
3. VYPOŘÁDÁNÍ SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ	23
3.1. Dohoda o vypořádání	25
3.1.1. Osoby oprávněné uzavřít dohodu.....	25
3.1.2. Lhůta pro uzavření dohody o vypořádání	26
3.1.3. Formální náležitosti dohody.....	27
3.1.4. Obsahové náležitosti dohody	29
3.1.5. Účinky dohody	31
3.2. Vypořádání rozhodnutím soudu.....	33
3.2.1. Způsoby vypořádání	35
3.2.1.1. Příkázání věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů.....	36
3.2.1.2. Rozdělení věci	37

3.2.1.3.	Příkázání věci do spoluvlastnictví	38
3.2.1.4.	Prodej věci a rozdělení výtěžku	39
3.2.2.	Zákonné zásady vypořádání	40
3.2.2.1.	Rovnost podílů	41
3.2.2.2.	Potřeby nezaopatřených dětí	42
3.2.2.3.	Kritéria zásluhovosti	44
3.2.2.4.	Zápočty	45
3.2.2.5.	Vnosy	46
3.2.2.6.	Stanovení hodnoty zápočtů a vnosů	48
3.3.	Domněnka vypořádání	52
3.3.1.	Hmotné věci movité užívané výlučně jedním z manželů .	54
3.3.2.	Ostatní hmotné věci movité a věci nemovité	56
3.3.3.	Ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy	57
4.	ZÁVĚR	58
	Poznámkový aparát	60
	Seznam použitých pramenů	61
	Resumé	67

1. ÚVOD

Uzavřením manželství vznikají manželům nejrůznější vzájemná práva, ale i vzájemné povinnosti. Zároveň mezi manžely vznikají majetkové vztahy, které jsou předmětem tzv. manželského majetkového práva. Jeho základním a nejdůležitějším institutem je společné jmění manželů, jehož existence je spjata právě s existencí manželství. Jedná se tak o právní institut, se kterým se dříve nebo později setká velká část, ne-li většina společnosti. Zejména s ohledem na uvedené, tedy pro důležitost tohoto institutu v rámci právní úpravy manželského a rodinného práva a zároveň pro jeho stálou aktuálnost, bylo společné jmění manželů zvoleno jako téma předkládané diplomové práce, přičemž zvláštní pozornost bude v rámci práce věnována především jeho vypořádání.

Práce jako taková je, mimo úvodního slova a závěrečného shrnutí, strukturována do dvou základních kapitol.

První kapitola se bude věnovat samotnému institutu společného jmění manželů. Zabývat se bude jeho základní charakteristikou, pojmovými znaky a okolnostmi jeho vzniku. Pozornost bude věnována i jednotlivým režimům, kterým může společné jmění manželů podléhat, a které jsou základem jeho úpravy. Na závěr této první části budou stručně shrnuty jednotlivé okolnosti, které vedou k jeho vypořádání. Protože těžištěm práce je především právě vypořádání společného jmění manželů, bude tato kapitola pojata spíše obecně. Má sloužit pouze jako jakýsi základ, který je potřebný pro následné lepší uchopení a orientaci v problematice vypořádání společného jmění manželů. Pro detailnější informace o právní úpravě samotného institutu společného jmění manželů odkazují zejména na v práci citovanou odbornou literaturu.

Ve druhé kapitole, která je stěžejní částí diplomové práce, bude pojednáno o vypořádání společného jmění manželů. Přiblíženy budou jednotlivé způsoby, kterými lze podle platné právní úpravy společné jmění manželů vypořádat. Přestože preferovaným způsobem vypořádání bude vždy nepochybně dohoda mezi manžely, nejvíce pozornosti bude věnováno vypořádání rozhodnutím soudu, které je z právního pohledu jistě nejzajímavější. Rozebrány budou zejména jednotlivá pravidla, kterými se soudy při vypořádání společného jmění manželů musí řídit a jednotlivé způsoby, jak soud může o vypořádání rozhodnout. Nebude opomenuta ani možnost vypořádání společného jmění manželů na základě nevyvratitelné zákonné domněnky.

Problematika jak samotného institutu společného jmění manželů, tak zejména pak jeho vypořádání, je značně komplikovaná a bezpochyby si zaslouží náležitou pozornost, a to i s ohledem na neustále se vyvíjející judikaturu soudů a na relativně nedávnou rekonstrukci soukromého práva, v souvislosti, s kterou i tento institut prodělal řadu změn.

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je poskytnout čtenáři pokud možno přehledné shrnutí institutu společného jmění manželů a zaměřit se obzvlášť na komplexní zpracování problematiky jeho vypořádání podle v současnosti platné právní úpravy a stávající judikatury.

Při zpracování diplomové práce bude čerpáno z platných právních předpisů, zejména pak z komentářové literatury k občanskému zákoníku a dalších odborných knižních i časopiseckých publikací. Důležitým zdrojem bude nepochybně i dostupná judikatura, zejména Nejvyššího soudu ČR.

Práce vychází z právního stavu účinného ke dni 31. 3. 2023.

2. SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ

Institut společného jmění manželů byl do českého právního řádu zaveden v roce 1998 novelou občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. Nahradil tak do té doby dlouho užívaný institut bezpodílového spoluvlastnictví manželů.¹ Společné jmění manželů bylo převzato i novou právní úpravou a v současnosti upravuje tento institut občanský zákoník č.89/2012 Sb., konkrétně ve svých ustanoveních §708 až 742, který pro něj používá legislativní zkratku „společné jmění“.

Společné jmění manželů je základním a můžeme říct, že i nejdůležitějším institutem širší úpravy tzv. manželského majetkového práva, které upravuje majetkové poměry mezi manžely za trvání manželství.²

Jedná se o majetkové společenství, které je tvořeno dvěma základními rovinami. V první řadě jde o spoluvlastnický vztah manželů ke všemu, co jim patří a zároveň tvoří jejich společné jmění. Druhou rovinou je pak určení postavení manželů jakožto společných dlužníků, pokud jde o dluhy, které spadají do jejich společného jmění.

Z uvedeného vyplývá, že společné jmění manželů není tvořeno pouze majetkem manželů, tedy jejich aktivy, ale zároveň i jejich společnými dluhy, tj. pasivy. Zákonná úprava proto používá souhrnný termín „jmění“, které je podle ustanovení §495 ObčZ tvořeno právě souhrnem majetku a dluhů určité osoby. Oproti tomu majetek je pouze souhrnem všeho, co určité osobě patří.³

¹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 1.

² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022, str. 74.

³ Tamtéž.

Společné jmění manželů je jedním z institutů, který zakládá tzv. vlastnickou pluralitu subjektů, v praxi dokonce nejčastějším. V porovnání s ostatními těmito instituty jej můžeme charakterizovat dvěma základními znaky.

Prvním z nich je, že může vznikat výhradně mezi manžely a pro jeho vznik je tak nezbytná existence manželství.

Druhým z nich je, že SJM je založeno na principu rovného postavení manželů. Princip rovnosti se zde projevuje zejména v jeho bezpodílovém charakteru. SJM je tak specifické zejména v tom, že oproti případu spoluvlastnictví, kde je rozsah práv a povinností vymezen určitým podílem, ve vztahu k SJM je rozsah práv a povinností vymezen bezpodílově, to znamená, že ve společném jmění manželů podíly neexistují.⁴

2.1. Předmět společného jmění manželů

ObčZ přesnou definici společného jmění manželů neobsahuje. V základu upravuje pojem a rozsah, tedy co je součástí, společného jmění ve svém ustanovení §708, který říká, že „*to, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, je součástí společného jmění manželů.*“ Z citovaného ustanovení vyvstávají celkem tři základní požadavky kladené na součásti společného jmění manželů. Tyto podmínky musí být splněny kumulativně a cokoliv, co je splňuje, může být jeho součástí.⁵

⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 2-3.

⁵ KRÁLÍK, Michal. § 708 [*Definiční znaky a právní režim společného jmění manželů*]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 5.

První podmínkou nabývání do společného jmění manželů je existence manželství. SJM bez manželství nemůže existovat.

Další je požadavek majetkové hodnoty. Předměty bez majetkové hodnoty nemohou spadat do společného jmění. Jsou z něj tak vyřazena osobní nebo osobnostní práva a jeho součástí nebudou ani majetková práva, která jsou spjata výhradně s osobou některého z manželů.

Poslední podmínkou je, že součástí SJM může být jen to, co není vyloučeno z právních poměrů. Tato podmínka nám říká, že součástí SJM nemohou být předměty, které jsou obecně z vlastnictví vyloučeny, nebo je pro ně zákonem vyhrazeno vlastnické právo konkrétnímu subjektu, kterým nemohou být manželé, např. státu.⁶

Základní vymezení předmětu společného jmění manželů, tedy jeho součástí, je důležité zejména pro jeho následné vypořádání. Právě to, co tvoří společné jmění manželů, je při jeho zániku vypořádáno.⁷

2.2. Vznik společného jmění manželů

Existence společného jmění manželů je pevně spjata s existencí manželství. Jak již bylo uvedeno výše, jedním ze základních znaků společného jmění manželů je, že může vzniknout výhradně mezi manžely. Mezi jinými osobami, např. mezi registrovanými partnery nebo mezi nesezdanými partnery, společné jmění ze své podstaty vzniknout nemůže.⁸

⁶ KRÁLÍK, Michal. § 708 [Definiční znaky a právní režim společného jmění manželů]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 5.

⁷ MENCNEROVÁ, Kateřina. *Rozvod manželství*. V Praze: C.H. Beck, 2020, str. 13.

⁸ FIALA, Josef. *Občanské právo*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, str. 104.

Společné jmění manželů může vzniknout nejdříve s uzavřením manželství. V odborné literatuře se můžeme setkat se dvěma teoriemi, které se zabývají otázkou, k jakému okamžiku společné jmění vzniká, jelikož zákonná úprava nám na tuto otázku jasnou odpověď nedává.

Podle jedné z nich ke vzniku manželství nestačí pouze samotné uzavření manželství, ale je zapotřebí, aby skutečně došlo manžely k nabytí nějakého jmění, až už aktiv nebo pasiv, za podmínek stanovených zákonem.

Jiná teorie říká, že je třeba vznik společného jmění vždy spojovat s okamžikem, kdy je manželství uzavřeno, přestože manželé k tomuto okamžiku zatím žádné společné jmění nemají, tj. nic společného nevládní, ani nic nedluží. Jejich společné jmění má tak prozatím podobu jakési prázdné množiny, a to až do chvíle, kdy skutečně k nabytí nějakého jmění v souladu se zákonem dojde. „I s ohledem na požadavek ochrany dobré víry třetích osob se spíše nabízí vycházet z druhé předestřené varianty“.⁹

Jak již bylo stanoveno, aby mohlo společné jmění vzniknout, je zapotřebí uzavření manželství. Opačně to však neplatí. Vznik společného jmění manželů není při uzavření manželství podmínkou a zákonná úprava předvídá hned několik konkrétních situací, kdy společné jmění manželů spolu s uzavřením manželství nevzniká.¹⁰

V první řadě se jedná o případy, kdy se snoubenci rozhodli svůj manželský majetkový režim smluvně upravit. Existují dvě varianty smluvních modifikací, na základě, kterých společné jmění manželů nevzniká uzavřením manželství. Jedná se o režim oddělených jmění

⁹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 16.

¹⁰ Tamtéž.

a o vyhrazení vzniku společného jmění manželů k okamžiku zániku manželství. Těmto jednotlivým smluveným režimům se bude podrobněji věnovat jedna z následujících kapitol.

Dalším případem, kdy společné jmění uzavřením manželství nevznikne, je situace, kdy při uzavření manželství běží konkurz na majetek jednoho z manželů.¹¹

2.3. Režimy společného jmění manželů

Následující kapitoly se postupně věnují jednotlivým režimům společného jmění manželů, které jsou základem jeho úpravy. ObčZ rozlišuje celkem tři základní samostatné režimy společného jmění manželů. V svém ustanovení §708 odst. 2 uvádí režim zákonný, režim smluvený a režim založený rozhodnutím soudu.

Režim zákonný je režimem obecným a užije se vždy tam, kde nedošlo ke sjednání odlišného režimu smlouvou nebo nedošlo-li k úpravě společného jmění manželů na základě rozhodnutí soudu.

Režim smluvený a režim založený rozhodnutím soudu jsou naproti tomu tzv. režimy modifikované, které mohou zákonný režim různým způsobem změnit či upravit, ať už obohatit nebo naopak omezit či zcela vyloučit.¹²

Až na výjimky, kterou je např. režim oddělených jmění, a kterým se bude práce podrobněji věnovat v následujících kapitolách, modifikují

¹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022, str. 75.

¹² PSUTKA, Jindřich, KYSELOVSKÁ, Tereza. § 708 [*Společné jmění manželů*]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 141.

zákonný režim vždy v nějakém určitém rozsahu a ve zbylém rozsahu se společné jmění dále řídí úpravou zákonného režimu.¹³

Z uvedeného vyplývá, že mezi modifikovanými režimy a režimem zákonným hovoříme o vztahu speciality a subsidiarity. Pokud byl zřízen některý z modifikovaných režimů, které mají k zákonnému režimu speciální povahu, bude mít před zákonným režimem, který se vůči nim užívá subsidiárně, vždy přednost. Důležité je však zmínit, zejména s ohledem na ochranu třetích osob, že všechny tři režimy jsou rovnocenné a mají tak stejné právní důsledky a relevanci.¹⁴

2.3.1. Zákonný režim

Zákonný režim je obecným režimem společného jmění. Užije se tehdy, nebyl-li zřízen odlišný režim smlouvou nebo rozhodnutím soudu. Základní úpravu najdeme v ustanovení §709 ObčZ, které vymezuje aktiva, spadající do SJM a v ustanovení §710 ObčZ, která upravuje pasiva spadající do SJM.

2.3.1.1. Majetek (aktiva)

Majetek, který spadá do společného jmění manželů, vymezuje ustanovení §709 ObčZ. Součástí SJM tak mohou být pouze ta aktiva, která za trvání manželství nabyl jeden z manželů, nebo která nabyli oba manželé společně. Z uvedeného můžeme dovodit dva základní požadavky, které musí být splněny, aby se aktivum stalo součástí společného jmění.¹⁵

¹³ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 18.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 20.

Základní podmínkou je, že k nabytí majetku musí dojít za trvání manželství. To, co nabyli manželé před vznikem manželství, nebude dle zákonného režimu součástí SJM, byť to nabyli společně. Proto např. pokud manželé obdrží společně dar těsně před uzavřením manželství, bude tento dar v jejich podílovém spoluvlastnictví, nikoli součástí společného jmění.¹⁶

Druhým požadavkem pak je, že předmět nabyli manželé společně nebo ho nabyl jeden z manželů. Pro nabytí společného majetku není podstatné, zda manželé nabyli majetek společně, či zda se o nabytí zasloužil pouze jeden z nich, nabytý majetek bude vždy společný. Současně nezáleží ani na tom, zda druhý z manželů s nabytím souhlasí. Na rozdíl od pasiv, mohou být aktiva nabyta i proti vůli druhého manžela. I v takovém případě budou součástí SJM, byť má druhý manžel pak ale možnost se dovolat neplatnosti právního jednání, kterým došlo k nabytí majetku.¹⁷

Pro představu můžeme uvést několik málo příkladů toho, co bude podle pravidel výše uvedených součástí SJM. Tradičně půjde o peněžní příjmy z pracovního poměru, příjmy ze sociálního zabezpečení (např. důchody), dávky sociální podpory apod. Součástí SJM jsou i aktiva nepeněžité povahy nabytá např. koupí.¹⁸

Ustanovení §709 odst. 1 je postaveno na tzv. generální klauzuli. Říká co vše je součástí společného jmění a zároveň z tohoto pravidla stanovuje v písm. a) až e) výjimky, tj. případy, kdy to co nabyl jeden z manželů za trvání manželství, nebude součástí společného jmění.¹⁹

¹⁶ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2018, str. 300.

¹⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 20.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ KRÁLÍK, Michal. § 709 [Zákonný režim společného jmění manželů]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

K §709 odst. 1 písm. a)

V první řadě nebude součástí SJM to, co slouží osobní potřebě výlučně jednoho z manželů. Musí se jednat o věci způsobilé sloužit osobní potřebě, které skutečně k tomuto účelu slouží. Není v tomto případě podstatné, kdy byla věc nabyta, ani zda na její pořízení byly vynaloženy prostředky náležející do SJM nebo výlučné prostředky manžela. Rozhodující není ani ceny věci, ta však může mít vliv na platnost právního jednání, kterým byla nabyta.²⁰

K §709 odst. 1 písm. b)

Součástí SJM nebude ani to, co jeden z manželů nabyt darem, děděním nebo odkazem. Naproti tomu dary oběma manželům, stejně jako dědictví či odkazy, jsou-li nabyty za trvání manželství součástí SJM budou.²¹

K §709 odst. 1 písm. c)

Do SJM nebude patřit ani to, co jeden z manželů nabyt jako náhradu nemajtkové újmy na svých přirozených právech. Ta má výrazně osobní povahu a váže se tak výlučně k osobě jednoho z manželů. Může jít o náhradu spjatou s újmou na zdraví (např. bolestné).²²

K §709 odst. 1 písm. d)

Do SJM nepatří ani to, co nabyt jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví. Pokud si jeden z manželů ze svých výlučných finančních prostředků pořídí nemovitost a pouze

²⁰ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 26.

²¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022, str. 78.

²² Tamtéž.

on bude účastníkem kupní smlouvy, nemovitost se nestane součástí SJM. Pokud by však kupujícími byli oba manželé, pak se nabytá věc stane součástí SJM, přestože byla pořízena z výlučných prostředků jednoho z manželů.²³

K §709 odst. 1 písm. e)

Součástí SJM nebude ani to, co nabyl jeden z manželů jako náhradu za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku. Ta představuje v podstatě pouze jinou formu předchozího výlučného, tudíž do SJM nespadá.²⁴

Zvlášť ObčZ upravuje jako součást SJM zisk z výhradního majetku jednoho z manželů a podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu.

Zisk z výhradního majetku jednoho z manželů

Podle §709 odst. 2 ObčZ je součástí SJM také zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů. Ziskem se rozumí výnos po odečtení nákladů na např. údržbu a správu výlučného majetku. Typickým případem může být nájemné, které plyne z nájmu bytu, který vlastní výlučně jeden z manželů.²⁵

Podíl v obchodní společnosti nebo družstvu

Jako součást SJM upravuje zvlášť ObčZ podíl jednoho z manželů

²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 31 Cdo 51/2010.

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 22 Cdo 5601/2016.

²⁵ PSUTKA, Jindřich. § 709 [Aktiva společného jmění manželů]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 146–147.

v obchodní společnosti nebo družstvu. Jeho specifická povaha spočívá v tom, že jsou s ním spojena práva a povinnosti plynoucí z účasti na PO a obvykle i rizika spojená s podnikatelskou činností. Pokud se jeden z manželů stane za trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva, stává se jeho podíl ve společnosti nebo družstvu součástí SJM. Výjimkou budou případy, kdy k nabytí došlo na základě některé ze zákonem stanovených výjimek (viz výše).²⁶

2.3.1.2. Dluhy (pasiva)

Základní vymezení dluhů, které spadají do SJM najdeme v ustanovení §710 ObčZ. To říká, že součástí SJM jsou ty dluhy, které byly převzaté za trvání manželství. Ze znění tohoto ustanovení můžeme dovodit několik základních podmínek pro to, aby se dluh stal součástí SJM.

Součástí SJM jsou dluhy „převzaté“. Převzetím se rozumí aktivní právní jednání manželů nebo některého z nich, na jehož základě dochází ke vzniku dluhu. Takové převzetí bude mít typicky podobu smluvního ujednání. Převzetím naopak nebude právní skutečnost, na jejímž základě sice došlo ke vzniku dluhu, ale nastala nezávisle na vůli manželů nebo některého z nich.²⁷

Součástí SJM je dluh převzatý „za trvání manželství“. Aby dluh spadl do SJM, musí skutečnost, na základě které došlo k jeho převzetí nastat za trvání manželství. Okamžik, ke kterému dochází k jeho splatnosti, v tomto případě není podstatný, a tak i dluhy, jejichž

²⁶ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 24.

²⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 43.

splatnost nastává až po zániku manželství, spadají do SJM. Typickým příkladem mohou být ty splátky hypotečního úvěru, jejichž splatnost nastala až po zániku manželství.

Poslední podmínkou, přestože není v zákonné úpravě výslovně uvedena, je, že dluhy musí být převzaty za trvání manželství „jedním z manželů nebo oběma manžely společně“, což vyplývá z povahy věci.²⁸

Do SJM tak spadají např. dluhy, které manželé převzali společně za trvání manželství, typicky smlouvou, kterou se společně zavázali oba manželé, stejně tak budou součástí i dluhy, které převzal jeden z manželů se souhlasem druhého nebo i dluhy, které převzal jen jeden z manželů, přičemž byli převzaty při obstarávání každodenních či běžných potřeb rodiny.

Dluhy nespádající do SJM

Ze zásady, že dluhy převzaté za trvání manželství jsou součástí SJM, ustanovení §710 ObčZ zároveň stanovuje dvě výjimky a do SJM tak nespádají, přestože byly převzaty za trvání manželství.

Do SJM nebudou patřit dluhy, které za trvání manželství převzal jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž by se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Co se považuje za věci nezbytné pro chod domácnosti, bude vždy na individuálním posouzení, při kterém se bude vycházet zejména z majetkových poměrů rodiny. Tyto dluhy náleží výlučně tomu z manželů, který dluh převzal. Nezáleží přitom na tom, zda druhý z manželů o převzetí dluhu vůbec nevěděl, nebo věděl, ale nesouhlasil

²⁸ SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. V Praze: C.H. Beck, 2021, str. 179-180.

s ním.²⁹ Druhou výjimkou jsou dluhy, které se týkají výhradního majetku v rozsahu přesahujícím zisk z tohoto majetku získané. Zde se jedná v podstatě o rub pravidla zakotveného v ustanovení §709 odst. 2 ObčZ týkající se zisku z výhradního majetku jednoho z manželů (viz výše). Do SJM tak budou spadat i dluhy v rozsahu výše zisku.³⁰

2.3.2. Smluvený režim

Druhým samostatným režimem, kterému může společného jmění manželů podléhat, který upravuje ObčZ v §716 až 721, je režim smluvený. Jak již bylo uvedeno, jedná se o tzv. modifikovaný majetkový režim a zákon jím dává snoubencům a manželům možnost upravit si své majetkové poměry odlišně od úpravy stanovené zákonným režimem. Přestože v praxi se jednoznačně nejčastěji setkáme s režimem zákonným, podle statistiky, kterou vede Notářská komora České republiky od roku 2014, každoročně narůstá počet uzavřených smluv, které upravují majetkové poměry manželů.³¹

Smluvený režim se zakládá tzv. modifikační smlouvou, pro kterou zákon stanovuje i obligatorní formu, a to formu veřejné listiny. Nedostatek formy má za následek absolutní neplatnost takové

²⁹KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 79.

³⁰SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. V Praze: C.H. Beck, 2021, str. 186-187

³¹ADVOKÁTNÍ DENÍK, 2021. *Notářská komora ČR: Počet uzavřených manželských smluv znovu roste*. [online]. [cit 12-3-2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/08/20/notarska-komora-cr-pocet-uzavrenych-manzelskych-smluv-znovu-rose/>.

smlouvy.³² Smlouvu o manželském majetkovém režimu mohou uzavřít snoubenci před uzavřením manželství, pak smlouva nabývá účinnosti uzavřením manželství, anebo manželé za trvání manželství, kdy se pak úprava majetkových poměrů může řídit smluveným režimem od okamžiku jeho sjednání.³³

Ve snaze o posílení smluvní volnosti manželů ve vztahu ke společnému jmění manželů počítá zákonná úprava s několika různými variantami smluveného režimu.

2.3.2.1. Režim oddělených jmění

Pokud dojde k ujednání režimu oddělených jmění mezi snoubenci, platí, že v případě, že snoubenci uzavřou manželství, ke vzniku SJM vůbec nedojde.³⁴ Podstatou režimu oddělených jmění je to, že veškerý majetek, který nabyt jeden z manželů, nabyt do svého výlučného vlastnictví. Každý tak se svým majetkem může nakládat dle vlastního uvážení a nepotřebuje souhlas druhého z manželů. Vzhledem k tomu, že institut SJM zde vůbec neexistuje, v případě, že manželé nabyli nějaký majetek společně, jsou spoluvlastníky ve smyslu §1115 ObčZ.

Režim oddělených jmění můžou smluvně ujednat i manželé za trvání manželství. Pak dochází k zániku SJM, přičemž zaniklé SJM je nutno vypořádat.³⁵

³² KRÁLÍK, Michal. § 716 [Smluvní možnosti snoubenců a manželů ujednat manželský majetkový režim]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 9.

³³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 84.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1846/2020

³⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 84.

2.3.2.2. Režim vyhrazení vzniku SJM jmění ke dni zániku manželství

Stejně jako v režimu oddělených jmění i v případě vyhrazení vzniku SJM ke dni zániku nevzniká uzavřením manželství SJM. Za trvání manželství tak každý z manželů může samostatně nabývat majetek do svého výlučného vlastnictví, stejně jako samostatně převzaté dluhy zatěžují výlučně každého manžela.

Přestože se tyto režimy mohou zdát na první pohled podobné, je mezi nimi zásadní rozdíl. V režimu oddělených jmění SJM neexistuje vůbec a nepřipadá tak v úvahu jeho vypořádání. V případě odložení jeho vzniku SJM neexistuje pouze za trvání manželství a jeho vypořádání tak bude obligatorní, jelikož právě pro účel vypořádání vzniká se zánikem manželství. Součástí SJM se tak stane veškerý majetek nabytý za trvání manželství i všechny převzaté dluhy, za předpokladu, že splňují podmínky pro zařazení do SJM podle pravidel zákonného režimu.³⁶

2.3.2.3. Režim rozšíření a zúžení rozsahu SJM

Manželé mají možnost si smluvně rozšířit rozsah svého společného jmění. Následkem rozšíření je pak to, že se součástí SJM stane i jmění, které je ze SJM jinak zákonem vyloučeno podle ustanovení §709 odst. 1 písm. a) až e) a ustanovení §710 písm. a) a b). Pokud si manželé takto rozšířený režim ujednají, může pak jejich společné jmění tvořit např. to, co společně nabyli před manželství i výlučný majetek jednoho z manželů, věci nabyté jedním z manželů darem či děděním a

³⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 85.

samozřejmě i dluhy například převzaté jedním z manželů bez souhlasu druhého nebo dluh převzatý jedním z manželů před uzavřením manželství. Smluvní ujednání se tak může týkat jakékoliv hodnoty i jakéhokoliv dluhu s ohledem na zásadu smluvní volnosti.³⁷

Stejně tak mají manželé možnost si smluvně zúžit rozsah svého společného jmění. Zúžením rozsahu SJM naopak dochází k tomu, že aktiva a pasiva, která by jinak byla součástí společného jmění, se na základě manžely uzavřené smlouvy ze společného jmění vyjmají a netvoří tak jeho součást. Určitý majetek tak bude ve výlučném vlastnictví každého z manželů, stejně tak za dluhy bude ručit každý z manželů samostatně.³⁸

Stejně jako v předchozích případech, i zde platí, že tyto režimy si mohou sjednat manželé za trvání manželství nebo snoubenci před uzavřením manželství.

2.3.3. Režim založený rozhodnutím soudu

Posledním režimem, který upravuje ObčZ, je režim založený rozhodnutím soudu. Stejně jako v předchozím případě se jedná o režim modifikovaný, kterým je možné upravit již existující společné jmění manželů v režimu zákonném i v režimu smluveném.

Soud tak může podle §724 odst. 1 ObčZ na návrh jednoho z manželů zrušit nebo zúžit rozsah SJM, je-li pro to dán závažný

³⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 85.

³⁸ DOŘÁK, J., SPÁČIL, J. *Společné jmění manželů v teorii a judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters 102 Kluwer ČR, 2011, s. 172.

důvod. O zúžení nebo zrušení SJM soud rozhoduje ve sporném řízení, které lze zahájit pouze na návrh kteréhokoliv z manželů a současně pouze pokud je pro to dán závažný důvod. Co se rozumí závažným důvodem, zákon obecně nevymezuje. V odst. 2 tohoto ustanovení však poskytuje výčet závažných důvodů, přičemž tyto rozděluje do dvou skupin.³⁹

1. Případy vždy naplňující kritéria závažného důvodu

ObčZ uvádí skutečnosti, které vždy (obligatorně) vedou k vyhovění návrhu na zrušení či zúžení SJM taxativně.

Prvním takovým důvodem je skutečnost, že manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu, který přesahuje hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto z manželů. Půjde o situace, kdy jeden z manželů je výlučným dlužníkem a převzatý dluh nespadá do SJM, ale jeho zajištění může mít na SJM negativní dopad. Může se jednat např. o zástavní právo k součásti SJM nebo o srážky ze mzdy).⁴⁰

Soud návrhu vyhová vždy, lze-li jednoho z manželů považovat za marnotratného, tedy pokud nevhodně nakládá s majetkem, neúčelně nebo zbytečně utrácí apod.

Posledním obligatorně závažným důvodem je skutečnost, že jeden z manželů soustavně nebo neopakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. Příkladem zde může být závislost jednoho z manželů na hazardních hrách.

³⁹ FINDEJS, S., JUŘÁTKOVÁ, P., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv autorů. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek VI - Manželství (§ 655-770). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-000-1. Převzato z CODEXIS®, doplnku LIBERIS®.

⁴⁰ PSUTKA, Jindřich. § 724 [Zrušení nebo zúžení společného jmění soudem]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 249, marg. č. 4.

2. Případy, kdy mohou být naplněna kritéria závažného důvodu

Výčet důvodů, pro které soud může SJM zrušit či zúžit je demonstrativní. Soud tak může SJM zrušit nebo zúžit i z jiných důvodů a je mu dána určitá volnost, přičemž rozhodování, zda se jedná o závažný důvod je tak v zásadě na úvaze soudu, která však musí být vždy řádně odůvodněná a nesmí být zjevně nepřiměřená.⁴¹

Podle ObčZ může být důvodem například skutečnost, že jeden z manželů začal podnikat nebo se stal neomezeně ručícím společníkem PO. Zde tedy bude na soudu, aby posoudil rizikovost a případně negativní dopady na SJM.

2.4. Zánik SJM

Poslední kapitola této části diplomové práce se zabývá skutečnostmi, které mohou vést k vypořádání společného jmění manželů. K těmto skutečnostem může dojít jen v zákonem stanovených případech a jedná se o zánik, zrušení a zúžení rozsahu SJM.

Vzhledem k tomu, že o zúžení⁴² a zrušení⁴³ SJM již bylo v zásadě pojednáno v předchozích kapitolách, nebudeme se jimi na tomto místě zabývat více než jen zmínkou o tom, že i v důsledku zrušení a zúžení stávajícího rozsahu SJM musí obligatorně dojít k vypořádání SJM. Blíže snad jen k rozdílu mezi zánikem a zrušením. Zánik SJM je až druhotným důsledkem nějaké právní skutečnosti,

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. 22 Cdo 3575/2020

⁴² Pozn.: K zúžení rozsahu SJM může dojít zásadně dvěma způsoby, a těmi jsou rozhodnutí soudu a tzv. modifikační smlouva mezi manžely.

⁴³ Pozn.: K zrušení může dojít také rozhodnutím soudu nebo na základě modifikační smlouvy, a to v případě, že si manželé sjednají režim oddělených jmění, příp. režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství.

kteřá primárně sleduje jiný cíl, či vyvolává i jiné důsledky (např. zánik v důsledku rozvodu manželství). Naproti tomu právní skutečnost, na jejímž základě dochází ke zrušení SJM sleduje pouze tento konkrétní cíl.⁴⁴

K zániku SJM může dojít spolu se zánikem manželství, resp. v důsledku zániku manželství, ale může k němu dojít i za trvání manželství v důsledku jiné právní skutečnosti.⁴⁵ K zániku společného jmění manželů tak dochází smrtí jednoho z manželů, prohlášením jednoho z manželů za mrtvého, rozvodem manželství, změnou pohlaví jednoho z manželů nebo prohlášením manželství za neplatné. Za trvání manželství pak zaniká manželství výrokem soudu o uložení trestu propadnutí majetku, prohlášením konkursu nebo schválením oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.⁴⁶ V každém tomto případě je obligatorním důsledkem vypořádání zaniklého SJM.

Společné jmění manželů zaniká nejpozději smrtí jednoho z manželů. K vypořádání SJM pak dochází v rámci pozůstalostního řízení, které upravuje ZŘS. K vypořádání může dojít na základě dohody mezi manželem a dědici, která podléhá schválení soudu, což bude jistě preferovaný způsob. Pokud k uzavření dohody nedojde, rozhoduje soud, jaký majetek ze SJM patří do pozůstalostního jmění a jaký majetek patří výlučně pozůstalému manželovi.⁴⁷ Pokud však manželé za trvání manželství uzavřou dohodu o vypořádání SJM a splňují-li

⁴⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 207.

⁴⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 96.

⁴⁶ KRÁLÍK, Michal. § 736 [Základní principy vypořádání SJM]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 2

⁴⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 192.

zákonem stanovené náležitosti, považuje se za smlouvu dědickou.⁴⁸

Půjde-li o zánik SJM v důsledku prohlášení jednoho z manželů z mrtvého, bude situace obdobná.

Častým důvodem zániku manželství je nepochybně rozvod. Manželství tak zaniká dnem, kdy rozhodnutí, kterým se manželství rozvádí, nabylo právní moc. Specifickým případem zániku je rozvod manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství. V tomto případě musí dojít k vypořádání SJM dohodou ještě před zánikem manželství, neboť je obligatorním předpokladem pro vydání rozhodnutí o rozvodu.⁴⁹

SJM vzniká i v případě uzavření neplatného manželství. Bránila-li uzavření manželství některá ze zákonem stanovených překážek, prohlásí jej soud za neplatné. SJM pak zaniká nabytím právní moci rozsudku. Neplatnost manželství však nebrání vzniku SJM, tudíž i tady musí dojít k jeho vypořádání.⁵⁰

Pokud byl jednomu z manželů za trvání manželství trest propadnutí majetku v souladu s §66 TrZ, SJM zaniká výrokem soudu o propadnutí majetku. Podmínky následného postupu je třeba hledat v TrŘ, podle kterého provádí tento trest organizační složka státu, které podle zákona o majetku ČR přísluší hospodaření s majetkem státu. K vypořádání pak může dojít uzavřením dohody mezi organizační složkou státu a druhým z manželů, případně podat návrh aby SJM vypořádal soud.⁵¹

⁴⁸ FINDEJS, S., JUŘÁTKOVÁ, P., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv autorů. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek VI - Manželství (§ 655-770). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-000-1. Převzato z CODEXIS, doplnku LIBERIS.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 200.

⁵¹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 202.

K zániku SJM může dojít také prohlášením konkurzu na majetek jednoho z manželů. Právní úpravu zániku SJM zde poskytuje InsZ. Pokud se SJM řídilo režimem vyhrazení vzniku SJM k zániku manželství, bude zde mít prohlášení konkurzu stejné účinky jako zánik manželství, pouze však co do majetkových poměrů, manželství dále trvá. Za trvání účinků prohlášení konkurzu nemůže vzniknout nové SJM, ani pokud manžel-dlužník uzavře nové manželství. V rámci insolvenčního řízení může k vypořádání SJM dojít dohodou o vypořádání mezi insolvenčním správcem a druhým manželem, která podléhá schválení insolvenčním soudem, nebo rozhodnutím soudu.⁵²

⁵² PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str.202-205.

3. VYPOŘÁDÁNÍ SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ

Podle ustanovení §736 ObčZ, jestliže dojde k zániku, zrušení nebo zúžení stávajícího rozsahu společného jmění manželů, je nezbytné jej vypořádat likvidační společných práv a povinností. Vypořádání společného jmění je tak obligatorním důsledkem jeho zániku a dochází jím k uspořádání majetkových vztahů mezi manžely k jejich zaniklému společnému jmění.

ObčZ předvídá tři různé právní skutečnosti, na jejichž základě může k vypořádání dojít. Jsou jimi dohoda o vypořádání, vypořádání rozhodnutím soudu a nevyvratitelná domněnka vypořádání. Konkrétní způsob vypořádání se bude odvíjet od toho, z jakého důvodu společné jmění manželů zaniklo, určitá specifika se uplatní například u vypořádání SJM zaniklého v důsledku úmrtí jednoho manželů.⁵³ Zároveň platí, že manželé nemusí pro vypořádání společného jmění zvolit jen jediný z uvedených způsobů, ale k vypořádání společného jmění může dojít i jejich kombinací, tedy např. o vypořádání části společného jmění můžou manželé uzavřít dohodu, v části podají návrh na vypořádání společného jmění soudním rozhodnutím a ve zbylé části nechají nastat účinky domněnky vypořádání.⁵⁴

Mezi zánikem společného jmění a jeho vypořádáním může uplynout značně dlouhá doba. Ta je do jisté míry omezena zákonnou tříletou lhůtou, jejímž uplynutím nastává automaticky domněnka vypořádání. Zároveň však, pokud manželé podají návrh na vypořádání SJM

⁵³PSUTKA, Jindřich. § 736 [Likvidace společného jmění manželů vypořádáním]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 289)

⁵⁴Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. 22 Cdo 4400/2018.

soudem, i tato lhůta může být přesažena. Pokud probíhá řízení o vypořádání, zákonná domněnka nastat nemůže, jelikož podání návrhu na vypořádání lhůtu staví.⁵⁵

Podle ustálené judikatury, se právní vztahy mezi manžely, příp. mezi manžely a třetími osobami týkající se společného jmění, v době mezi zánikem a vypořádání společného jmění řídí analogicky ustanoveními o společném jmění manželů.⁵⁶ Toto pravidlo vychází i ze znění §736, podle kterého se ustanovení o společném jmění manželů použijí přiměřeně, takže úprava se provede v měřítku přizpůsobeném nové povaze poměru mezi manžely.⁵⁷

Vypořádáním nesmí být negativně dotčena práva třetích osob, zejména věřitelů. Pokud by se tak stalo, má třetí osoba právo domáhat se určení, že vůči ní nemá vypořádání právní následky.⁵⁸

⁵⁵DVOŘÁK, Jan a Jiří SPÁČIL. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2011. Právní rukověť (WoltersKluwer ČR), str. 201.

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3779/2014

⁵⁷PSUTKA, Jindřich. § 736 [Likvidace společného jmění manželů vypořádáním]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 300

⁵⁸ ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý. Rodinné právo*. Praha: WoltersKluwer ČR, 2016, str. 60

3.1. Dohoda o vypořádání

Prvním způsobem vypořádání společného jmění manželů, který upravuje ObčZ ve svých ustanoveních §738 a 739, je dohoda o vypořádání. Zákonodárcem je tento způsob vypořádání uveden na prvním místě a jedná se o zjevně preferovaný způsob, na čemž se shoduje i odborná literatura.

Dohoda o vypořádání společného jmění manželů je projevem zásady autonomie vůle a smluvní volnosti, základních zásad, na nichž je postavena úprava ObčZ.⁵⁹ Právě na základě dohody lze nejlépe dojít k harmonickému uspořádání majetkových poměrů, odpovídajícímu vůli manželů, po zániku společného jmění manželů.⁶⁰

3.1.1. Osoby oprávněné uzavřít dohodu

Pokud jde o osoby oprávněné uzavřít dohodu o vypořádání, můžeme jich rozlišovat v závislosti na tom, kdy k uzavírání dohody dochází. Tradičně jimi budou bývalí manželé po zániku manželství, manželé za trvání manželství nebo snoubenci před uzavřením manželství.

Mohou však nastat i specifické situace, kdy dohodu budou uzavírat osoby odlišné od manželů. Takovým případem může být například uzavírání smlouvy mezi dědicem a pozůstalým manželem v řízení o pozůstalosti. Taková dohoda pak vyžaduje navíc schválení

⁵⁹DVOŘÁK, Jan a Jiří SPÁČIL. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2011. Právní rukověť (WoltersKluwer ČR), str. 202.

⁶⁰KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 96.

soudem. Pokud by docházelo k vypořádání SJM v důsledku jeho zániku smrtí obou z manželů, není uzavření dohody možné, jelikož dědicové mohou stát pouze na jedné smluvní straně. Smluvní stranou může být insolvenční správce v případě, kdy dochází k vypořádání v důsledku prohlášení konkurzu na majetek jednoho z manželů, případně i organizační složka státu pokud k vypořádání dochází v důsledku uložení trestu propadnutí majetku jednomu z manželů.⁶¹

3.1.2. Lhůta pro uzavření dohody o vypořádání

Dohoda o vypořádání musí být uzavřena ve lhůtě do tří let od zániku, zrušení, či zúžení společného jmění. Vyplývá tak z ustanovení §741, podle kterého pokud nebyla do tří let uzavřena dohoda ani nebyl podán návrh na vypořádání soudním rozhodnutím, nastupují účinky vypořádání na základě domněnky. Podle závěrů Nejvyššího soudu zároveň platí, že manželé mají možnost mimosoudní dohodu o vypořádání společného jmění uzavřít i po uplynutí této lhůty, a to v případech, kdy stále probíhá řízení o vypořádání. Jakmile však nastanou účinky domněnky vypořádání, dohodu již uzavřít nelze.⁶²

Z právní úpravy vyplývá, že dohoda o vypořádání SJM může být uzavřena i před tím, než nastane samotná skutečnost, v jejímž důsledku má dojít k vypořádání společného jmění, tedy před zánikem, zrušením, či zúžením rozsahu SJM. Typickým příkladem, kdy dochází k uzavření dohody o vypořádání ještě za trvání manželství, je pro účely rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství. V tomto

⁶¹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 211

⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1038/2009

případě je uzavření takové dohody dokonce nezbytným předpokladem.⁶³

Znění zákona přímo nevyklučuje ani uzavření dohody o vypořádání mezi snoubenci, tedy ještě před uzavřením manželství. To může být vcelku problematické s ohledem na to, že mezi uzavření smlouvy a zánikem společného jmění, může uplynout značně dlouhá doba a majetková podstata se může různě proměnit, ať už jde o aktiva nebo o pasiva spadající do společného jmění. Vzhledem k tomu, že dohodu o vypořádání není nutné uzavřít o veškerém společném jmění, nabízí se možnost upravit si v takto uzavírané dohodě např. pravidla, která budou reflektovat změnu poměrů a změny majetkové podstaty v době mezi uzavřením dohody a nabytím její účinnosti, tj. dnem zániku společného jmění.⁶⁴

3.1.3. Formální náležitosti dohody

Požadavky na formu dohody o vypořádání zakotvuje ustanovení §739 ObčZ. Pro dohodu není stanovena žádná obligatorní forma, vychází se ze zásady bezformálnosti, na které právní úprava staví. Z tohoto pravidla však existují dvě zákonem stanovené výjimky.⁶⁵

Písemná forma dohody musí být dodržena vždy, pokud je předmětem vypořádání věc, u které je písemná forma vyžadována i u smlouvy o převodu vlastnického práva. Typicky půjde například o vypořádání nemovitosti.

⁶³ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 210.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ KRÁLÍK, Michal. § 739 [Forma dohody o vypořádání SJM a potvrzení o vypořádání]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

Vždy musí být dodržena písemná forma také v případě, že je dohoda o vypořádání uzavírána za trvání manželství. Může jít například o vypořádání po zúžení či zrušení společného jmění. Zvláštní požadavek je pak stanoven ještě pro případ, kdy je dohoda uzavírána za trvání manželství pro účely rozvodu manželství bez zjišťování příčin. V takovém případě musí mít písemná dohoda i úředně ověřené podpisy.⁶⁶

Z uvedeného vyplývá, že v ostatních případech dohoda o vypořádání může být uzavřena i ústně či konkludentně, nevyžaduje tedy písemnou formu, což však z praktického hlediska nelze doporučit.⁶⁷

V takových případech má však každý z manželů podle §739 odst. 2 možnost žádat po druhém manželovi potvrzení o tom, jak se vypořádali. Je-li o to požádán, má manžel povinnost toto písemné potvrzení doručit. Takové potvrzení má zejména předejít případným sporům v souvislosti s vypořádáním a má tak preventivní funkci. Zároveň se jedná pouze o informační úkon, nikoliv o právní jednání a účinky dohody o vypořádání nastanou i bez něj. Pokud jde o náležitosti potvrzení, zákon je žádným způsobem neupravuje. Musí z něj být však patrné, jak si manželé upravily vlastnické poměry ke konkrétním součástem společného jmění.⁶⁸

Platí, že formy vypořádání je možné kombinovat. Kde je tak zákonem vyžadováno se užije forma písemná a ve zbytku se mohou manželé dohodnout např. ústně.

⁶⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 97

⁶⁷ FINDEJS, S., JURÁTKOVÁ, P., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek VI - Manželství (§ 655-770)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-000-1. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.)

⁶⁸ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 215.

Právní úprava SJM v letech 1998 – 2013, tj. za účinnosti starého ObčZ stanovovala pro dohodu o vypořádání obligatorně písemnou formu. Je otázkou, zda současná úprava není s ohledem na požadavek právní jistoty krokem zpět.⁶⁹ Dalo by se říci, že i za současného stavu, je uzavírání dohod o vypořádání v písemné formě doporučováno a je žádoucí. Jednak s ohledem na princip právní jistoty a zároveň pro případně dokazování v soudních řízeních.⁷⁰

3.1.4. Obsahové náležitosti dohody

Obsahové náležitosti dohody o vypořádání SJM nejsou v ObčZ blíže specifikovány. Osoby uzavírající dohodu jsou tak v tomto ohledu limitovány pouze požadavkem na ochranu práv třetích osob, dobrých mravů a veřejného pořádku, jakožto obecných zásad občanského práva.⁷¹ Výrazně se zde tedy opět projevuje zásada autonomie vůle. I smluvní volnost má však určité hranice, které se snaží nalézt soudní praxe, zejména s ohledem na ochranu dobrých mravů. Podle judikatury Nejvyššího soudu, může i dohoda o vypořádání naplňovat kritéria lichevní smlouvy.⁷² Mimo uvedené, nejsou manželé co do způsobu vypořádání svého společného jmění uzavřením dohody nijak limitováni. Nemusí při vypořádání zohledňovat ani pravidla stanovená v ustanovení §742 ObčZ (*k tomu viz níže*).

⁶⁹ FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 4. vydání. Praha: WoltersKluwer, 2018. Právo prakticky. ISBN 978-80-7598-120-2, str. 70.

⁷⁰ KRÁLÍK, Michal. § 739 [Forma dohody o vypořádání SJM a potvrzení o vypořádání]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

⁷¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 97.

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2021, sp. zn. 22 Cdo 2737/2021

Dohoda o vypořádání by měla zejména obsahovat určení toho, které majetkové hodnoty tvořící společné jmění, případnou konkrétnímu manželovi. Tedy která aktiva se stanou výlučným jměním jednoho z manželů, případně která pasiva mají být hrazena tím kterým manželem. Zde je nutné mít na paměti ustanovení §737 odst. 2 ObčZ, ze kterého vyplývá, že vypořádání dluhů má účinky pouze mezi manžely a ve vztahu ke třetím osobám je zachována tzv. aktivní solidarita a manželé jsou z dluhů zavázáni společně a nerozdílně.

Manželé dohodou můžou jistě i přeměnit společné jmění na „podílové“ spoluvlastnictví ve vztahu k určitým věcem.

Možností bude i provést vypořádání zpeněžením veškerého majetku nebo jeho části, např. nemovitosti, o jejímž vypořádání se nemohou dohodnout, a rozdělením výtěžku.

Vyloučena není samozřejmě ani taková dohoda, kterou dojde k založení tzv. disparity podílů manželů, kdy jednomu z manželů připadne větší podíl na majetku než druhému. Stejně tak se mohou domluvit, že jeden z manželů převezme veškeré dluhy.⁷³

Stále také platí, že dohoda nemusí být uzavřená o celé mase společného jmění. Dohodu mohou manželé uzavřít pouze v části a ve zbytku navrhnout vypořádání soudním rozhodnutím či nechat nastat účinky zákonné domněnky vypořádání.

⁷³ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 220 - 222.

3.1.5. Účinky dohody

Účinky dohody o vypořádání nastávají podle ustanovení §738 odst. 1 vždy kde dni, kdy společné jmění manželů zaniklo, bylo zrušeno nebo byl zúžen jeho rozsah. Toto pravidlo platí bez ohledu na to, kdy byla dohoda uzavřena, zda před zánikem, zrušením či zúžením společného jmění nebo až po něm.⁷⁴ Podle odborné literatury se jedná o kogentní ustanovení, od kterého se nelze odchýlit.⁷⁵

Výjimku z tohoto pravidla představují případy, kdy je předmětem vypořádání věc, která se zapisuje do veřejného seznamu. Zde zákon upravuje účinky dohody o vypořádání odlišně. V části týkající se této věci nabývá dohoda právních účinků až zápisem do takového seznamu. Typickým příkladem bude katastr nemovitostí.⁷⁶

Ovšem v okamžiku, kdy je podáván návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, musí již být dohoda o vypořádání, na jejímž základě má být vklad proveden, platná a účinná. To znamená, že v tomto případě není možné zákon vykládat tak, že dohoda není účinná mezi stranami, ale tak, že pouze věcněprávní účiny dohody nastávají až zápisem do veřejného seznamu. Do té doby, jsou oba manželé vlastníky společně, a to v souladu s ustanovením §736 věta druhá.⁷⁷

⁷⁴ §738 odst. 1 občz

⁷⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 98

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ KRÁLÍK, Michal. § 738 [Účinky a platnost dohody o vypořádání SJM]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 13.

Podle judikatury Nejvyššího soudu, pokud jde o pravidlo týkající se účinků dohody stanovené zákonem, nelze jej analogicky použít na jinou formu vypořádání. Od dohody o vypořádání je tak třeba odlišovat soudem schválený smír o vypořádání společného jmění manželů, uzavřený až po zániku společného jmění. Pokud dojde ke schválení smíru, jedná se o rozhodnutí soudu o vypořádání, které má konstitutivní povahu, a které nemůže působit do minulosti. V takovém případě, je okamžikem vypořádání zaniklého SJM den, kdy nabylo usnesení o schválení smíru právní moci. Na tuto formu vypořádání se tak ustanovení §748 odst. 1 ObčZ nemůže vztahovat, přestože jde *de facto* o dohodu účastníků.⁷⁸

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 22 Cdo 616/2021

3.2. Vypořádání rozhodnutím soudu

Vypořádání rozhodnutím soudu je dalším ze zákonných způsobů, kterým lze společné jmění manželů vypořádat. Právní úpravu najdeme v ustanoveních §740 a 742 ObčZ. Pokud se manželé ohledně vypořádání svého společného jmění nedohodnou, může každý z nich podat návrh, aby o vypořádání rozhodl soud. Obrátit se na soud je možné jen v případě, že k vypořádání společného jmění manželů nebo jeho předmětného rozsahu zatím nedošlo na základě jiné právní skutečnosti, tedy dohodou manželů nebo nastoupením zákonné domněnky vypořádání. Stále však platí, jak bylo uvedeno výše, že jednotlivé způsoby vypořádání je možno kombinovat a to v rozsahu, ve kterém se nepřekrývají.⁷⁹

Řízení o vypořádání společného jmění manželů je řízením sporným. Jako takové je ovládáno zásadou projednací, tudíž tvrzení skutečností a navrhování důkazů je pouze věcí jeho účastníků, tedy manželů. „Iniciativa při shromažďování důkazů leží zásadně na účastnících, a ukládá jim označit důkazy k prokázání tvrzení. Účastníci mají tedy povinnost tvrzení a povinnost důkazní.“⁸⁰

Základní zásadou sporného řízení je zásada dispoziční. Procesní iniciativa náleží účastníkům řízení, kteří jej žalobou zahájí, případně jejím zpětvzetím vyvolají jeho skončení. Ovlivňují i předmětem řízení, neboť žalobou vymezí, o čem má soud rozhodovat.⁸¹ Řízení je možné tedy zahájit pouze na návrh. Návrh na vypořádání SJM soudním rozhodnutím může podat kterýkoliv z manželů a to ve lhůtě do tří let od zániku, zrušení nebo zúžení rozsahu společného jmění.

⁷⁹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 224.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3441/2009.

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 684/2004.

Soud je návrhem vázán jen v určitém rozsahu. Je vázán rozsahem jmění, který je mu předložen k vypořádání a může tak rozhodovat pouze o majetku, který je mu účastníky navržen. Od návrhu se však může odchýlit při stanovení výše podílu, při určení způsobu vypořádání nebo při určení, zda navržené předměty skutečně spadají do SJM, a zda tedy mají být vypořádány.⁸²

Řízení o vypořádání je svou povahou tzv. *judicium duplex*, oba účastníci mají postavení žalobců i žalovaných a oba tedy mohou označovat majetek, který chtějí vypořádat.⁸³ Nepůjde však o vzájemnou žalobu. Pokud jeden z manželů podá návrh na vypořádání SJM, je tím konzumováno i právo druhého manžela podat žalobu, který už s ohledem na překážku probíhajícího řízení samostatnou žalobu podat nemůže.⁸⁴

Podle ustanovení §740 odst. 2 ObčZ platí, že musí soud rozhodovat podle stavu, kdy nastaly účinky zániku, zrušení nebo zúžení společného jmění manželů.

Vzhledem k relativně krátké účinnosti ObčZ, je jistě možné se v praxi setkat s vypořádáním SJM, které vzniklo ještě za účinnosti ObčZ 1964. Pro vypořádání SJM je stěžejní okamžik, ke kterému společné jmění zaniklo, nikoli okamžik jeho vzniku. Proto i při vypořádání společného jmění manželů, které vzniklo za účinnosti ObčZ 1964, se bude při vypořádání postupovat podle současné právní úpravy ObčZ.⁸⁵

⁸² PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 226.

⁸³ FINDEJS, S., JURÁTKOVÁ, P., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek VI - Manželství (§ 655-770)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-000-1. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

⁸⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 226.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017.

3.2.1. Způsoby vypořádání

Pokud jde o to, jakými způsoby může soud při svém rozhodování společné jmění manželů vypořádat, nevyplývají z ustanovení §740 žádné konkrétní způsoby. Jsou sice stanovena určitá pravidla, kterými se má soud při rozhodování řídit a která mají nepochybně vliv na jeho rozhodnutí, jakými způsoby soud může rozhodnout, však zákonem uvedeno není. Soud má tedy širokou svobodu při rozhodování, jakým způsobem vypořádání provede.⁸⁶

Jak již bylo zmíněno výše, soud není vázán návrhem manželů, co do způsobu vypořádání. Pokud se během soudního řízení o vypořádání objeví různé skutečnosti, ze kterých vychází, že by měla být věc přidělena každému z účastníků, bude na rozhodnutí soudu, jaké řešení zvolí.⁸⁷ Podpůrně je také možné uvažovat o aplikaci způsobů vypořádání podle úpravy spoluvlastnictví.⁸⁸

Následující kapitoly se budou věnovat několika praxí vytvořeným způsobům, kterými lze společné jmění manželů vypořádat. Tyto způsoby je mezi sebou zároveň možné různě kombinovat, což bude v praxi velmi časté. Zároveň bude jistě možné je doplnit případným příkázáním finanční kompenzace nebo stanovením odlišné výše podílu na společných dlužích.⁸⁹ Mezi způsoby vypořádání patří příkázání konkrétní věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů, rozdělení věci, příkázání věci do spoluvlastnictví obou manželů, případně prodej věci a rozdělení výtěžku.

⁸⁶ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 230.

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3915/2009.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 22 Cdo 2695/2021.

⁸⁹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 235.

3.2.1.1. Příkazání věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů

Příkazání věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů by měl být preferovaným způsobem vypořádání, v praxi je zároveň nejčastější. K takovému vypořádání by mělo dojít vždy, umožňují-li to okolnosti daného případu. Ideálním způsobem bude rozdělení celého jmění mezi oba manžele tak, aby se částka, kterou má jeden z manželů zaplatit druhému na vyrovnání jeho podílu, minimalizovala.⁹⁰

Judikatura zformulovala několik obecných pravidel pro příkazání věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů. Tato pravidla nejsou stanovena zákonem a soud se jimi při svém rozhodování řídit nemusí, mohou mu ale sloužit jako vodítko.

Jedním z hledisek, významných pro příkazání určité věci jednomu z bývalých manželů do jeho výlučného spoluvlastnictví, je hledisko účelného využití věci.⁹¹ Pokud soud vypořádává nemovitost náležející do zaniklého SJM, která je zřízena na pozemku ve výlučném vlastnictví jednoho z bývalých manželů, přikáže takovou nemovitost vlastníkovu pozemku. Právní sjednocení stavby a pozemku je vždy žádoucím stavem. Pokud by soud rozhodl jinak, založil by právní stav, kdy by nebylo jisto, zda a jaké má vlastník stavby právo k části pozemku, na kterém stavba stojí a kdy by vlastník neměl zajištěn přístup ke stavbě.⁹² V tomto rozhodnutí se projevuje tzv. superficiální zásada. Soud může zohlednit i to, zda například jeden z manželů v předmětné nemovitosti bydlí celý svůj život a má k ní tak

⁹⁰ KRÁLÍK, Michal. § 740 [Vypořádání SJM rozhodnutím soudu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 15.

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2289/99.

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 5. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1187/2008

citový vztah. V judikatuře můžeme najít i závěry, podle kterých lze zohlednit i důvody zániku manželství, přičemž se zaměřuje především na případy domácího násilí.⁹³

Existují případy, kdy tento způsob vypořádání bude v podstatě jediným možným. Například obchodní podíl ve společnosti může být přikázán pouze tomu z manželů, který je společníkem obchodní společnosti.⁹⁴

3.2.1.2. Rozdělení věci

Dalším možným způsobem vypořádání, je rozdělení věci na dvě části, přičemž každá tato část bude přikázána jednomu z manželů. Takový přístup přichází samozřejmě v úvahu pouze v případě, že se jedná o dělitelnou věc. Soud by měl při rozhodování o rozdělení věci vždy zohlednit, jestli je takové rozdělení účelné – často může rozdělením věci dojít k poklesu hodnoty obou částí věci oproti hodnotě věci jako celku. Takové vypořádání by tak jistě nebylo výhodné pro žádného z manželů.

Analogicky zde můžeme vyjít z úpravy vypořádání spoluvlastnictví podle ustanovení §1144 odst. 1 ObčZ, které rozdělení věci, pokud by zapříčinilo podstatné snížení její hodnoty, výslovně vylučuje.⁹⁵ Ustanovení §1165 ObčZ umožňuje rozdělit i nemovitosti na jednotky, kdy pak k jednotlivým jednotkám vznikne manželům

⁹³ PSUTKA, Jindřich. § 740 [Vypořádání rozhodnutím soudu]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 329–330, marg. č. 4.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ PSUTKA, Jindřich. § 740 [Vypořádání rozhodnutím soudu]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 332, marg. č. 7.

výlučné vlastnické právo. Soud zároveň zřídí služebnost nebo jiné věcné právo, vyžaduje-li to řádné užívání nově vzniklé věci bývalým manželem.⁹⁶

3.2.1.3. Příkázání věci do spoluvlastnictví

Přestože se pochopitelně nejedná o žádoucí způsob, judikatura jej nevyklučuje a soud může rozhodnout i tak, že předmětnou věc ponechá ve spoluvlastnictví obou manželů. V podstatě tím dojde ke stavu, který by nastal, jednalo-li by se například o vypořádání nemovitosti, pokud by manželé návrh na vypořádání vůbec nepodali a nechali nastat účinky zákonné domněnky o vypořádání.⁹⁷

Je-li to dobře možné, mělo by mít přednost rozdělení jednotlivých věcí, práv a majetkových hodnot před příkázáním věci do spoluvlastnictví. Smyslem je zabránit tak nežádoucímu spoluvlastnictví a zabránit tak případným budoucím sporům.⁹⁸ K příkázání věci do spoluvlastnictví obou manželů by tak mělo docházet spíše výjimečně, není-li jiné řešení vhodné, např. rozdělení věci, které by zapříčinilo snížení její hodnoty. Smyslem vypořádání není zakládat nové majetkové poměry mezi manžely.⁹⁹

⁹⁶ KRYSLOVÁ, Markéta. Vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu po 1.1.2014. In epravo.cz [online]. [cit. 10.3.2023] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyporadani-spolecneho-jmeni-manzelu-rozhodnutim-soudu-po-112014-100085.html>.

⁹⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str.234.

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 681/2004.

⁹⁹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 234.

3.2.1.4. Prodej věci a rozdělení výtěžku

Posledním způsobem, kterým soud může rozhodnout, je prodej věci a rozdělení výtěžku z prodeje mezi manžele, což je může být otázkou vcelku spornou a soudní praxe se k ní staví spíše zamítavě. Smyslem řízení o vypořádání SJM není, aby se účastníci zbavovali vlastnictví k věcem, které nadále vlastnit nechtějí.¹⁰⁰ Soud nemůže zbavovat manžele jejich vlastnictví proti jejich vůli.

Tento postup by však byl možný v případě, kdy s ním manželé souhlasí. Může se jednat např. o vypořádání nemovitosti, kdy její rozdělení nepřipadá s ohledem na výše uvedené v úvahu a ani jeden z manželů nemá prostředky na poskytnutí finanční kompenzace tomu druhému. Zároveň pokud ani jeden z nich nechce setrvávat ve spoluvlastnickém vztahu s tím druhým, např. s ohledem na rozvrácené osobní vztahy, nebude prodej a následné rozdělení výtěžku v rozporu se smyslem právní úpravy.¹⁰¹

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2004, sp. zn 22 Cdo 1399/2004.

¹⁰¹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 235.

3.2.2. Zákonné zásady vypořádání

Pro případy, kdy o vypořádání společného jmění manželů rozhoduje soud, stanovuje ObčZ v ustanovení §742 několik zákonných zásad, kterými se má soud při svém rozhodování o určení podílů na vypořádání řídit. Tato pravidla mají soudu umožnit dojít při vypořádání k pokud možno spravedlivému uspořádání majetkových vztahů mezi manžely.¹⁰²

Podle §742 odst. 1 ObčZ těmito pravidly jsou:

- a) podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné,
- b) každý z manželů nahradí to, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek,
- c) každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek,
- d) přihlédne se k potřebám nezaopatřených dětí,
- e) přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, zejména jak pečoval o děti a o rodinnou domácnost,
- f) přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění.

Východiskem pro vypořádání společného jmění manželů soudem je základní pravidlo rovnosti podílů, stanovené v §742 odst. 1 písm. a). Písmena b) a c) normují tzv. zápočty a vnosy (investice) manželů. Písmena d), e) a f) pak vymezují hlediska, ke kterým je soud povinen přihlédnout.

¹⁰²KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 98.

To, jestli se soud bude zabývat případnými zápočty či vnosi, je odvislé od iniciativy manželů, kteří tak musí uvést v návrhu na vypořádání.¹⁰³ Z uvedeného vyplývá, že až na výjimky, bere soud jednotlivá pravidla v úvahu automaticky. Vedle těchto zákonných zásad je vždy potřeba zohledňovat i základní zásady soukromého práva, např. zásadu dobrých mravů.¹⁰⁴

3.2.2.1. Rovnost podílů

Výchozí zásadou pro vypořádání SJM je zásada rovnosti podílů. Tato zásada vychází ze základního principu, na kterém je postaven celý institut společného jmění manželů i jeho vypořádání, a tím je rovné postavení manželů. Smyslem vypořádání SJM je pokud možno spravedlivě uspořádat majetkové poměry manželů. Tzv. parita, tedy rovnost či shodnost podílů, je proto toliko východiskem, od kterého je možné se s přihlédnutím k ostatním zásadám, které právní úprava poskytuje, odchýlit.¹⁰⁵ Přestože zákon disparitu podílů výslovně neupravuje, i ustálená judikatura vychází z toho, že soud může při svém rozhodování o vypořádání SJM stanovit nestejně podíly.¹⁰⁶

Při posuzování možné disparity podílů se přihlíží k jednotlivým okolnostem, které jsou stanoveny v §742 odst. 1 písm. d), e) a f). Soud tedy musí zohlednit potřeby nezaopatřených dětí, to jak se každý

¹⁰³ KRÁLÍK, Michal. § 742 [Pravidla vypořádání SJM při rozhodování soudu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. 22 Cdo 5384/2015.

¹⁰⁵ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 248-249.

¹⁰⁶ KRÁLÍK, Michal. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). Soudní rozhledy, 2012, č. 11-12, s. 383-390

z manželů staral o rodinu, děti a rodinnou domácnost a zároveň jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění. Zároveň je nutné přihlédnout k jejich intenzitě či době trvání a časovému rozsahu jejich existence. *„Disparitu vypořádacích podílů nemusí nutně založit toliko jeden důvod o dostatečné intenzitě, nýbrž je možné uvažovat také o tom, že v určitém případě bude shledáno více okolností, které by samy o sobě nemusely disparitu založit, ale ve svém souhrnu či kombinaci uplatnění disparity opodstatňují.“*¹⁰⁷

3.2.2.2. Potřeby nezaopatřených dětí

Soud by při svém rozhodování měl podle ustanovení §742 odst. 1 písm. d) vždy přihlédnout k potřebám nezaopatřených dětí. Jedná se o prostředek ochrany nezaopatřených dětí proti důsledku zániku SJM.

Vymezení toho, kdo se rozumí nezaopatřeným dítětem, v rámci ObčZ nenajdeme. Jedná se o pojem vymezený pro účely důchodového pojištění a dávek státní sociální podpory. V základu lze shrnout, že za nezaopatřené dítě se považuje dítě do skončení povinné školní docházky a poté, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání, nejdéle však do 26. roku věku.¹⁰⁸ Definice uvedené v zákoně o důchodovém pojištění a v zákoně o státní sociální podpoře mohou být tedy určitým základním východiskem pro soudní praxi při zohledňování potřeb nezaopatřených dětí pro účely vypořádání společného jmění, není nicméně vyloučeno, že se soudní praxe může od tohoto vymezení odchýlit.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 22 Cdo 2362/2018

¹⁰⁸ BŘESKÁ, Naděžda. Nezaopatřené dítě. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právnícký slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.)

Potřeby dětí by měly být zohledněny zejména v situacích, kdy jsou svěřeny do výlučné péče jednoho z manželů. Pokud by bylo dítě například ve střídavé péči manželů, použití tohoto pravidla se značně omezí.¹⁰⁹

Potřeby dětí by měly být soudem zohledněny zejména při určování, která část majetku připadne tomu kterému z manželů, spíše než že by mělo vést k disparitě podílů na vypořádání, nicméně judikatura to nevyklučuje. Vzhledem k tomu, že oba rodiče mají k dítěti vyživovací povinnost, přičemž v případě rozvodu je stanoveno výživné tak, aby byla zajištěna stejná životní úroveň dítěte a jeho rodiče, není důvod bez dalšího navyšovat majetek jednoho z manželů modifikací vypořádacích podílů.¹¹⁰

Při vypořádání je vždy potřeba přihlídnout k povaze, životnosti a určení věcí. Je potřeba odlišit věci, které mohou sloužit jen potřebě dětí a jejich životnost je krátká, tudíž je manžel sám nemůže užívat (např. dětský kočárek), od věcí, které mohou sloužit i potřebě jiných osob než dětí a jsou trvalejší hodnoty, tudíž by znamenaly rozšíření majetku manžela i v době, kdy je dítě odrostlé (např. zařízení dětského pokoje).¹¹¹ Soud by tedy měl v každém konkrétním případě posoudit, o jakou věc se jedná, kdo ji bude reálně užívat, a jakou má trvalejší hodnotu pro manžela, který ji získal do výlučného vlastnictví, i do budoucna.¹¹² K tomu snad jen dodat, že věci, které pak patří výlučně dítěti, nemohou být předmětem vypořádání.

¹⁰⁹ PSUTKA, Jindřich. § 742 [Pravidla soudního vypořádání SJM]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 366–367, marg. č. 5.

¹¹⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 3272/2010.

¹¹¹ DVOŘÁK, Jan a Jiří SPÁČIL. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, str. 242.

¹¹² PSUTKA, Jindřich. § 742 [Pravidla soudního vypořádání SJM]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol.

3.2.2.3. Kritéria zásluhovosti

Při stanovování výše podílů každého z manželů na vypořádání SJM je také potřeba, aby soud zohlednil to, jak se každý z nich staral o rodinu, jak pečoval o děti a jejich rodinnou domácnost podle §742 odst. 1 písm. e). Toto kritérium musí být vždy posuzováno v souvislosti s tím, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot tvořících jejich společné jmění podle §742 odst. 1 písm. f). Tato dvě kritéria spolu velmi úzce souvisí a je tak třeba je vykládat ve vzájemné shodě a je jim přisuzována zásadně stejná hodnota.¹¹³

Péče jednoho z manželů o rodinu bude obvykle kompenzována v podobě zásluh o nabytí majetku druhým z manželů. Proto pokud jeden z manželů řádně pečuje o rodinu, lze přistoupit k disparitě podílů pouze v případech, kdy se druhý z manželů mimořádně zasloužil o nabytí společného majetku.¹¹⁴ Pokud druhému z manželů nelze vytýkat nedostatek péče o rodinu, bude rozhodnutí o disparitě podílů zcela výjimečné a vždy musí být řádně odůvodněno mimořádnými okolnostmi případu.¹¹⁵

Jinak tomu bude v případě, kdy jeden z manželů bez důvodu své povinnosti k rodině a společnému majetku bez důvodu zanedbával. Pak je namístě rozhodovat o disparitě podílů. Podle NS skutečnosti, že se jeden z manželů sám zasloužil o získání společného bydlení a sám platil nájemné, zatímco druhý opustil společnou domácnost a nijak finančně nepřispíval a navíc se dopouštěl domácího násilí, mohou být důvodem k disparitě.¹¹⁶

Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 366–367, marg. č. 5.

¹¹³ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str.269.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1781/2004.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3000/2011.

Judikatura operuje i s principem rozdělení sociálních rolí ve vztahu k disparitě podílů.¹¹⁷ „*Jestliže se jeden z manželů účastní na péči o rodinu a domácnost, disparita podílů v řízení o vypořádání společného jmění manželů v jeho neprospěch v zásadě nepřichází do úvahy ani tehdy, pokud by se o nabytí převážné části společného majetku zasloužil druhý z manželů*“.¹¹⁸

3.2.2.4. Zápočty

Podle §742 odst. 1 písm. b) má každý z manželů povinnost nahradit to, co bylo ze společného majetku vynaloženo na jeho výhradní majetek. V takovýchto případech mluvíme o tzv. zápočtu. Jedná se o povinnost, kterou má každý manžel přímo ze zákona, ovšem aby soud mohl tuto povinnost zohlednit, je potřeba, aby byla skutečnost, že k vynaložení takového majetku v rámci řízení zjištěna. Jak již bylo zmíněno výše, soud je co do předmětu vypořádání vázán návrhy účastníků. Obecně platí, že důkazní břemeno leží na tom z účastníků, který pro sebe z tvrzených skutečností vyvozuje příznivé právní důsledky.¹¹⁹

K uplatnění povinnosti nahradit zápočty by se mělo přistupovat v případech, kdy mohly celkově ovlivnit majetkové postavení manželů. Vždy je potřeba posoudit individuálně, zda v konkrétním případě půjde o investici ze společného do výhradního majetku. Ne každá investice ze SJM má být hrazena. Započteny by tak měly být zejména mimořádné výdaje, nikoliv zanedbatelné. V případě, kdy se

¹¹⁷ KRÁLÍK, Michal. § 742 [Pravidla vypořádání SJM při rozhodování soudu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 11.

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2767/2019.

¹¹⁹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str.250.

ze společného hradí např. věci osobní potřeby jednoho z manželů, o zápočet většinou nepůjde. Nicméně pokud by jeden z manželů na své osobní potřeby vynakládal převážnou část prostředků SJM, může dojít k nerovnováze v majetkovém postavení manželů. Příkladem mohou být potřeby spojené s jakoukoliv formou závislosti jednoho z manželů. V takovém případě může jít o nezanedbatelné výdaje, což je pak možno zohlednit při stanovení výše podílů, nikoliv však v podobě zápočtu.¹²⁰

Zajímavým případem z pohledu zápočtů se v jednom ze svých rozsudků zabýval NS, kdy byl ze společných prostředků splácen hypoteční úvěr zatěžující nemovitost ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů, ve které celá rodina bydlí. Dospěl k závěru, že se v tomto případě jedná o prostředky vynaložené na potřeby života rodiny a je nejprve nutno zjistit, jakou částku by bylo potřeba vynaložit na zajištění obdobného bydlení na základě jiného právního důvodu (např. nájmu). Až podle toho je možné rozhodnout o tom, zda se tyto prostředky vypořádají jako podle §742 odst. 1 písm. b) ObčZ. Vzhledem k tomu, že se nejedná o vynaložení prostředků, ze kterých by měl prospěch pouze manžel vlastníci nemovitost, jako by tomu bylo např. u investiční nemovitosti, nelze na tento případ hledět jako na čistý vnos.¹²¹

3.2.2.5. Vnosy

Podle §742 odst. 1 písm. c) má každý z manželů právo žádat, aby mu bylo nahrazeno to, co ze svého výhradního majetku vynaložil na

¹²⁰ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str.252

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. 22 Cdo 3428/2020

společný majetek. Jedná se o právo a vždy tak záleží na manželovi, zda bude vynaložené prostředky požadovat zpět. Soud je i v tomto případě vázán návrhy účastníků řízení o vypořádání.

Zásadně je nutné rozlišovat mezi vnosem do SJM a rozšířením SJM ve smyslu § 716 a násl. ObčZ.¹²² Při rozšíření nelze majetkovou hodnotu, která dosud patřila jen jednomu z manželů, o kterou bylo SJM rozšířeno, nelze považovat za vnos ve smyslu § 742 odst. 2 ObčZ. Pokud však byla věc do SJM nabyta na základě shodné vůle manželů výslovně vyjádřené při nabytí věci (např. v kupní smlouvě) a kupní cena byla celá vynaložena z výlučného majetku jednoho z manželů, jedná se o vnos do SJM.¹²³

Ustanovení § 742 odst. 1 písm c) dopadá i na případy, kdy je výhradní majetek jednoho z manželů vynaložen na společné dluhy, přestože je zde použit pouze termín „majetek“. Podle názoru NS není důvod pro odlišení případů, kdy jsou výhradní prostředky jednoho z manželů použity na společný majetek a kdy jsou použity na úhradu společných dluhů. V obou případech má manžel právo na zohlednění jejich vynaložení.¹²⁴

Nejvyšší soud se v jednom ze svých rozsudků zabýval otázkou, zda je možné považovat vynaložené úsilí jednoho z manželů na společný majetek za vnos do společného jmění jako „vnos nefinančního charakteru“. Předmětem vypořádání byla nemovitost, kterou jeden z manželů pronajímal. Výtěžek z pronájmu byl získán výhradně jeho

¹²² ŠVAJGLOVÁ, Radmila. Vnos versus rozšíření společného jmění manželů. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 1-2, s. 30-32

¹²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2019, sp. zn. 22 Cdo 487/2019.

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017.

příčiněním, protože výlučně on zajišťoval údržbu nemovitosti a veškeré úkony související s pronájmem. Tvrdil, že tím do společného jmění vnesl finanční hodnotu.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že popsany případ je potřeba posoudit podle §742 odst. 1 písm. f), podle kterého je třeba přihlídnout k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot společného jmění. Nemohlo se jednat o vnos do SJM, nešlo totiž o případ, že by žalovaný něco ze svého majetku vynaložil na společný majetek.¹²⁵

3.2.2.6. Stanovení hodnoty zápočtů a vnosů

Zákonná úprava stanovuje pravidlo, podle kterého se stanovuje hodnota toho, co bylo ze společného majetku vynaloženo na výhradní majetek jednoho z manželů (zápočtů) a hodnota toho, co bylo z výhradního majetku jednoho z manželů vynaloženo na společný majetek (vnosů). Hodnota vynaložených prostředků, vnosů i zápočtů, se podle ustanovení §742 odst. 2 ObčZ při vypořádání započítává zvýšená nebo snižená podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila nebo snížila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen.

Smyslem tohoto pravidla je postihnout to, že v období mezi vynaložením těchto prostředků a zánikem SJM může uplynout i značná doba za kterou může dojít k různým výkyvům cen majetku. Hodnota vnosů či zápočtů by se tak měla odrážet změnu hodnoty majetku, na který byly vynaloženy.¹²⁶

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 22 Cdo 2434/2014.

¹²⁶ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str.258.

Relativně nedávno došlo k, dle mého názoru, zásadnímu průlomu v judikatuře, týkající se právě valorizace vnosů, a to rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. Cdo 1172/2022. Závěry NS, ke kterým v tomto svém rozhodnutí dospěl, budou shrnuty v následujících odstavcích.

Podle NS je formulace § 742 odst. 2 ObčZ velmi široká a nijak neomezuje dosah tohoto ustanovení a jeho aplikaci v různých situacích. Toto ustanovení je specifické tím, že se vymyká řešení obdobných situací v občanském právu ve smyslu zohledňování cenového vývoje na právní vztahy. Nacházíme zde tzv. nepravou zakrytou mezeru v právu, tedy „*text zákona formulován příliš široce, takže je nutno jej za pomoci teleologické redukce interpretovat úžeji, než jak by se zdálo podle jeho jazykového znění. Jde tedy o odepření aplikace daného ustanovení na případy, na které sice dopadá jeho dikce, nikoli však smysl a účel.*“

ObčZ obecně nevychází z toho, že by se např. dluhy či pohledávky „valorizovaly“ bez dalšího jen kvůli růstu hodnoty věcí, kterých se týkají. Není proto důvod takovou zásadu stanovit pro případy vypořádání společného jmění manželů. Cílem vypořádání vnosu je nahradit to, co bylo vynaloženo, nikoliv odčerpat to, oč se konkrétní majetek obohatil. Je navíc potřeba vycházet z legitimního očekávání manžela, který by investici musel při vypořádání nahradit, že nebude muset nahradit více, než bylo vloženo.

Nejvyšší soud tak dospěl k závěru, že „*hodnota toho, co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek manžela, se při vypořádání společného jmění započítává zvýšená podle toho, jak se*

ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen (tzv. valorizace), jen pokud se tak účastníci dohodli. Jestliže by v konkrétní věci bylo nezohlednění valorizace vnosu v důsledku zvýšení hodnoty věci, na kterou byl vynaložen a ke které došlo až později, po vynaložení vnosu v rozporu s dobrými mravy anebo vedlo ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění, bylo by třeba k těmto okolnostem přihlédnout v rámci stanovení výše podílů na společném majetku (tzv. disparita podílů), aniž by bylo (zejména v případě rozsáhlejších rekonstrukcí staveb) nutné zjišťovat přesnou výši takového zhodnocení.“

Přestože citovaný rozsudek míří na valorizaci vnosů, domnívám se, že uvedenou argumentaci a závěry Nejvyššího soudu bude možné aplikovat i v případě valorizace zápočtů. Vývoj judikatury a postoj Nejvyššího soudu, který v tomto případě zaujal, však hodnotím spíše negativně, a to z několika důvodů.

V první řadě NS nutí manžele pamatovat na nějakou formu smluvní úpravy, pokud jde o valorizaci vnosů. To lze samozřejmě vcelku dobře předpokládat v případech, kdy si manželé mezi sebou smluvně upravují majetkové vztahy, tedy v rámci smluveného režimu, možná pak v případech, kdy manželé uzavírají dohodu o vypořádání. Pokud ale půjde o případ manželství, které se řídí obecným, zákonným režimem, domnívám se, že v době realizace případných vnosů nebudou manželé na jejich případnou smluvní úpravu pamatovat, neboť o případné návratnosti vynaložených prostředků ve fungujícím manželství vůbec neuvažují.

Tímto rozhodnutím se tak v podstatě vracíme ke koncepci ObčZ 1964, který s valorizací vnosů vůbec nepočítal. Podle jednoho

z dřívějších rozsudků NS, pokud dojde k vynaložení finančních prostředků ze společného majetku na výhradní majetek jednoho z manželů, má tento manžel povinnost nahradit pouze prostředky skutečně vynaložené. Při vypořádání se tedy nepřihlíží k tomu, zda se hodnota výhradního majetku oproti původní hodnotě zvýšila.¹²⁷ Domnívám se, že je tedy komentovaný rozsudek Nejvyššího soudu krokem zpět.

Pozitivně hodnotím to, že ze svého závěru NS vyloučil případy, kdy by nezohlednění valorizace bylo zjevně v rozporu s dobrými mravy, čímž mířil zejména na vnosy na rozsáhlejší rekonstrukce nemovitostí, které jsou v praxi dle mého velmi často řešeny. Nicméně stále s ohledem na to, že např. místo vynaložení společných prostředků na výlučný majetek jednoho z manželů, by takové prostředky mohly dále různým způsobem zhodnocovat stávající SJM, nevidím důvod, proč by k valorizaci nemělo docházet automaticky tak, jak předvídá zákonná úprava.

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2000, sp. zn. Cdo 2655/98

3.3. Domněnka vypořádání

Jako poslední způsob, kterým může být společné jmění manželů vypořádáno, upravuje ObčZ tzv. domněnku vypořádání. Právní úpravu najdeme v jeho ustanovení §741. Tento způsob vypořádání uvádí občanský zákoník na posledním místě a je jakousi pojistkou, díky které nedochází k nežádoucímu stavu, tedy že zaniklé společné jmění buď není vypořádáno vůbec, nebo k jeho vypořádání dojde až po mnoha letech. Předchází se tím tak určité právní nejistotě, a to jak mezi bývalými manžely, tak i ve vztahu ke třetím osobám.¹²⁸

Domněnka vypořádání je tzv. nevyvratitelnou právní domněnkou, což znamená, že je považována za bezvýhradnou a není možné ji zvrátit, jelikož u ní není připuštěn důkaz opaku.¹²⁹ Pokud tedy dojde k vypořádání společného jmění na základě domněnky vypořádání, není možné, aby takové vypořádání bylo následně vyvráceno prokázáním jiné vůle manželů.

Nijak však není vyloučena možnost, aby si manželé i po tom, co nastanou účinky této domněnky, mezi sebou své majetkové poměry různým způsobem upravili. Už však nepůjde o vypořádání společného jmění manželů, jelikož k jeho vypořádání došlo právě domněnkou, ale půjde pouze o převod vlastnických práv mezi výhradními vlastníky či o úpravu majetkových poměrů mezi podílovými spoluvlastníky.¹³⁰

¹²⁸SOUČKOVÁ, Kateřina, PETROVÁ, Romana. Otázka aplikace nevyvratitelné právní domněnky vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, resp. společného jmění manželů. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 12, s. 29-32

¹²⁹ FIALA, Josef. Domněnky. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

¹³⁰KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. *Academia iuris* (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-877-1.

Vypořádání na základě domněnky nastává automaticky ze zákona v těch případech, kdy v době do tří let od zániku, zrušení nebo zúžení rozsahu společného jmění manželů nedojde k jeho vypořádání ani dohodou mezi manžely, ani nebyl kterýmkoliv z manželů podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu.¹³¹ Jedná se o lhůtu tzv. prekluzivní a jejím marným uplynutím právo na vypořádání společného jmění manželů jiným způsobem zaniká, nelze ji prodloužit či prominout, ani jinak upravit např. dohodou. Je to lhůta hmotněprávní, což znamená, že případný návrh na vypořádání musí být v této lhůtě soudu doručen. Předání k doručení v tomto případě nestačí.¹³² Pravidlo zákonné domněnky se uplatní i pro majetek, který se ve lhůtě nestal předmětem dohody nebo soudního rozhodnutí. Platí, že pokud v době po uplynutí této tříleté lhůty stále probíhá započaté soudní řízení o vypořádání, může být společné jmění ještě vypořádáno dohodou mezi manžely, jelikož dosud nenastaly účinky domněnky vypořádání. Probíhající řízení staví běh lhůty.¹³³

V případě, že dojde k vypořádání domněnkou, není možné uplatňovat tzv. disparitu podílů, vysvětlenou v předchozí kapitole. Na rozdíl od případů, kdy o vypořádání rozhoduje soud, se zde tedy neuplatní zákonné zásady pro vypořádání podle ustanovení §742 ObčZ. Nepřihlídně se tedy k potřebám nezaopatřených dětí, není ani podstatné, kdo a jak pečoval o rodinu, ani jak se zasloužil o nabytí

¹³¹ §741 občanského zákoníku.

¹³² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 314

¹³³ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7., str. 272.

hodnot spadajících do společného jmění.¹³⁴ Zároveň není možné, aby vůči sobě manželé uplatňovaly vzájemné vnosi a zápočty.¹³⁵

Ustanovení §741 ObčZ uvádí celkem tři dílčí domněnky vypořádání, které se odlišují podle toho, o jaký předmět vypořádání se jedná.

3.3.1. Hmotné věci movité užívané výlučně jedním z manželů

Ustanovení §741 písm. a) cílí na užívání hmotných věcí movitých, které užívá jeden z manželů a zakládá výlučné vlastnické právo. Hmotné věci movité se tak stanou vlastnictvím toho z manželů, který je užívá výlučně jako vlastník pro svou potřebu, nebo pro potřeby své rodiny či rodinné domácnosti. Z tohoto ustanovení plyne jako rozhodující kritérium užívání věci, přičemž musí být splněny dva základní předpoklady.

Za prvé jde o výlučné užívání věci. Konkrétní věc musí být užívána přímo jedním z manželů jako vlastníkem. Naplněním tohoto předpokladu bude splnění předpokladů držby vlastnického práva, ale i výlučné faktické panství nad věcí. Pokud by věc byla v užívání jiného člena rodiny, nebude tato podmínka naplněna.¹³⁶ Výjimkou zde může být situace, kdy manžel, který věc užívá, ji svěří k užívání rodinnému příslušníkovi. Takové užívání musí naplnit zákonnou podmínku, že věc bude užívána např. pro potřeby rodinné domácnosti. Užití v zájmu

¹³⁴KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck), str. 101

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2903/2005

¹³⁶ KRÁLÍK, Michal. § 741 [Nevyvatitelná domněnka vypořádání]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 5–7.

rodiny lze pak spatřovat právě ve svěřeni věci.¹³⁷

Tím se dostáváme ke druhému z předpokladů, kterým je účelové užívání věci. Věc musí být užívána pro potřebu manžela, jeho rodiny nebo rodinné domácnosti. Zde může dojít k problémům při výkladu, kdy je věc používána v pro potřeby rodiny, vzhledem k tomu, že se jedná o velmi široký pojem. Bude tedy potřeba posoudit, co se řadí mezi potřeby rodiny a zároveň, jak takovou rodinu pojímat. Jistě se bude jednat např. o potřeby společných dětí, nebo rodičů jednoho z manželů. U dalších členů rodiny, jako např. sourozenců už to tak jednoznačné nebude.¹³⁸ Zároveň je třeba zdůraznit, že se v tomto případě jedná o rodinu, do které již nepatří druhý z manželů. Vzhledem k tomu, že rodina je obecně pojmem širokým, a jednoznačnou odpověď zákon ani odborná literatura nadává, bude tento výklad ponechán soudní praxi s tím, že bude třeba vždy posoudit každý konkrétní případ individuálně.¹³⁹

Nejvyšší soud se zabýval i otázkou vztahu zmiňovaného ustanovení a hotovosti. Dospěl k názoru, že toto ustanovení se nemůže použít ve vztahu k hotovosti, byť je věcí movitou. Hotovost není užívána již při její samotné držbě, ale teprve ve chvíli, kdy je jí placeno. Představuje tak typickou zužitelnou věc a nesplňuje tak požadavky uvedené v §741 písm. a).¹⁴⁰

¹³⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 275-276.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ KRÁLÍK, Michal. § 741 [Nevyvatitelná domněnka vypořádání]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č.7

¹⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2012, sp. zn. 28 Cdo 611/2011

3.3.2. Ostatní hmotné věci movité a věci nemovité

Podle §741 písm. b) ObčZ platí, že ostatní (tedy takové, které pro svou potřebu, potřebu své rodiny nebo rodinné domácnosti nevyužívá výlučně jako vlastník ani jeden z manželů) hmotné věci movité a věci nemovité se stanou předmětem podílového spoluvlastnictví, přičemž podíly obou manželů budou stejné. Zákonná úprava zde používá přežitý termín „podílové spoluvlastnictví“, má se jím však na mysli spoluvlastnictví ve smyslu ustanovení §1155 a násl. ObčZ.¹⁴¹

Pokud jde o nemovité věci, hledisko užívání zde nemá žádný význam, stejně tak není rozhodné, který z manželů má konkrétní věc v držbě. Oproti věcem movitým se nerozlišuje, zda se jedná o hmotné či nehmotné nemovité věci. V případě nehmotných věcí nemovitých může jít o věcná práva k cizím věcem, jako je např. právo stavby.¹⁴²

Pokud jde o zápis vzniku spoluvlastnictví do katastru nemovitostí, stanovuje pravidla ustanovení §68 katastrální vyhlášky. Katastrální úřad tak zapíše vznik podílového spoluvlastnictví na základě prohlášení jednoho z bývalých manželů, které má náležitosti obdobné souhlasnému prohlášení. Zároveň je potřeba doložit pravomocné rozhodnutí soudu o rozvodu manželství a potvrzení, že ve lhůtě pro nastoupení zákonné domněnky vypořádání nebyl některým z manželů podán návrh na vypořádání společného jmění manželů soudním rozhodnutím, ani takové řízení o vypořádání neprobíhá.¹⁴³

¹⁴¹ KRÁLÍK, Michal. § 741 [Nevyvratitelná domněnka vypořádání]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 8.

¹⁴² PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 277.

¹⁴³ Tamtéž

3.3.3. Ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy

Pro ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy, tedy majetkové hodnoty, které nelze podřadit pod žádný z předchozích případů, platí podle §741 písm. c), že náleží společně oběma manželům a jejich podíly jsou stejné. Do této kategorie budou v podstatě spadat veškeré nehmotné věci movité, které spadaly do společného jmění.

Pokud jde o pohledávky (pohledávka je jistě majetkovým právem a je zmíněna samostatně zřejmě pro přehlednost), je třeba zachovat tzv. aktivní solidaritu. Splnění pohledávky tak může žádat každý z manželů a dlužník je povinen plnit celou částku. Druhý z manželů má však samozřejmě právo, požadovat příslušné vyrovnání.¹⁴⁴ Jde-li o dluhy, i zde je potřeba myslet na §737 odst. 2 ObčZ, které je aplikovatelné i v případě vypořádání dluhů nevyvratitelnou domněnkou. Vypořádání dluhů má účinky výhradně mezi manžely, nikoli vůči třetím osobám. Manželé jsou tudíž ve vztahu ke třetím osobám i nadále z dluhu zavázání společně a nerozdílně, věřitel tak může plnění požadovat po kterémkoliv z manželů. Je zde tak zachována tzv. pasivní solidarita. Pokud však jeden z manželů plnil více, než kolik činil jeho podíl, může po druhém z manželů požadovat příslušné dorovnání.¹⁴⁵

Mezi ostatní majetkové hodnoty lze zařadit i např. podíl na obchodní společnosti, na kterém budou mít manželé taktéž stejný podíl.¹⁴⁶

¹⁴⁴ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015, str. 278.

¹⁴⁵ FINDEJS, S., JURÁTKOVÁ, P., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek VI - Manželství (§ 655-770)*. Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-000-1. Převzato z CODEXIS®, doplňku LIBERIS®.

¹⁴⁶ PSUTKA, Jindřich. § 741 [Domněnka vypořádání]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II*.

4. ZÁVĚR

Předkládaná diplomová práce se zabývala problematikou institutu společného jmění manželů, přičemž zvláštní pozornost byla věnována jeho vypořádání. Závěrem této práce lze konstatovat, že institut společného jmění manželů, je nepochybně nejdůležitějším institutem manželského majetkového práva a hlavním účelem právní úpravy je ochrana majetku manželů a zároveň usnadnění hospodaření s ním za trvání manželství, i po jeho zániku.

Jak bylo zmiňováno v úvodu práce, i institutu společného jmění manželů a jeho vypořádání se vcelku výrazně dotkla relativně nedávná rekodifikace občanského práva. Přestože práce nebyla cílena na komparaci s minulou právní úpravou, lze konstatovat, že ObčZ z velké části vychází z minulé právní úpravy, ze které mnohé převzal a v mnohém na ni navazuje, zároveň ale nepochybně došlo k odstranění řady nedostatků a konkretizaci minulé úpravy. Přesto však současná zákonná úprava dále trpí na některých místech určitými nedostatky, kdy buď není dostatečně konkrétní, nebo určitou problematiku neupravuje vůbec. Příkladem zde může být chybějící úprava způsobů vypořádání v případech, kdy o vypořádání rozhoduje soud na návrh manželů, kdy zákon stanovuje pouze pravidla, kterými se má soud řídit, nicméně způsob vypořádání nechává zcela na úvaze soudů. Způsoby vypořádání, by si v tomto případě jistě místo v zákonné úpravě, s ohledem na zachování právní jistoty, zasloužily.

Jak je z práce bezpochyby patrné, společné jmění manželů je komplikovaným institutem, který si zaslouží náležitou pozornost.

Společné jmění manželů a jeho vypořádání je téma velice obsáhlé a není v možnostech diplomové práce postihnout celou problematiku tohoto institutu a zodpovědět veškeré otázky s ním

spojené. To si ostatně diplomová práce ani nekladla za cíl. Hlavním cílem práce bylo v základu přehledně shrnout právní úpravu společného jmění manželů a jeho vypořádání a poskytnout na toto téma pokud možno komplexní, ucelený pohled. Smyslem tak bylo přiblížit základní fungování a principy tohoto institutu pro lepší orientaci v dané problematice.

Přestože předkládaná diplomová práce vychází z velké části z odborné literatury a právní teorie, neopomíná ani judikaturu Nejvyššího soudu a z části tak vychází i ze soudní praxe, což je jistě přínosem, neboť právě soudní praxe v mnoha případech poskytuje podrobný výklad právních předpisů a dotváří právní úpravu.

Poznámkový aparát

ObčZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObčZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
SJM	Společné jmění manželů
PO	Právnícká osoba
NS	Nejvyšší soud ČR

Seznam použitých pramenů

Knižní literatura

DVOŘÁK, Jan a Jiří SPÁČIL. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-597-7.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2013-. ISBN 978-80-7478-325-8.

FIALA, Josef. *Občanské právo*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, c2012. Meritum (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-948-7.

FINDEJS, S., JUŘÁTKOVÁ, P., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou*. Svazek VI - Manželství (§ 655-770). Ostrava: CODEXIS publishing, 2018. ISBN 978-80-7624-000-1. Převzato z CODEXIS, doplňku LIBERIS.

FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právo prakticky. ISBN 978-80-7598-120-2.

HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Milana HRUŠÁKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-877-1.

KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1250 s. ISBN 978-80-7400-795-8.

MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2018. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.

MENCNEROVÁ, Kateřina. *Rozvod manželství*. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-796-5.

NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.

PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-747-7.

PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-847-4.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku: podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č.89/2012 Sb.)*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0.

Časopisecká literatura

KRÁLÍK, Michal. Judikatura NS: *Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM)*. Soudní rozhledy, 2012, č. 11-12, s. 383-390.

KRÁLÍK, Michal. Judikatura NS: *Společné jmění z pohledu aktuální rozhodovací praxe*. Soudní rozhledy, 2019, č. 10, s. 310-315.

SOUČKOVÁ, Kateřina, PETROVÁ, Romana. *Otázka aplikace nevyvratitelné právní domněnky vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, resp. společného jmění manželů*. Bulletin advokacie, 2008, č. 12, s. 29-32.

ŠVAJGLOVÁ, Radmila. Vnos versus rozšíření společného jmění manželů. Bulletin advokacie, 2017, č. 1-2, s. 30-32)

Internetové zdroje

ADVOKÁTNÍ DENÍK, 2021. *Notářská komora ČR: Počet uzavřených manželských smluv znovu roste*. [online]. [cit 12-3-2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/08/20/notarska-komora-cr-pocet-uzavrenych-manzelskych-smluv-znovu-roste/>

KRYSLOVÁ, Markéta. Vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu po 1.1.2014. In epravo.cz [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyporadani-spolecneho-jmeni-manzelu-rozhodnutim-soudu-po-112014-100085.html>

Judikatura

Rozsudek NS ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 31 Cdo 51/2010

Rozsudek NS ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 22 Cdo 5601/2016

Usnesení NS ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1846/2020

Rozsudek NS ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. 22 Cdo 3575/2020

Usnesení NS ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. 22 Cdo 4400/2018

Rozsudek NS ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3779/2014

Rozsudek NS ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1038/2009

Rozsudek NS ze dne 13. 12. 2021, sp. zn. 22 Cdo 2737/2021

Rozsudek NS ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 22 Cdo 616/2021

Rozsudek NS ze dne 22. 11. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3441/2009

Rozsudek NS ze dne 27. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 684/2004

Rozsudek NS ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017

Rozsudek NS ze dne 4. 1. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3915/2009

Rozsudek NS ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. 22 Cdo 5384/2015

Usnesení NS ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 22 Cdo 2695/2021

Usnesení NS ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2767/2019

Usnesení NS ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 22 Cdo 2362/2018

Rozsudek NS ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1781/2004

Rozsudek NS ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 22 Cdo 2434/2014

Rozsudek NS ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. Cdo 1172/2022

Rozsudek NS ze dne 20. 12. 2000, sp. zn. Cdo 2655/98

Rozsudek NS ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2903/2005

Rozsudek NS ze dne 5. 6. 2012, sp. zn. 28 Cdo 611/2011

Usnesení NS ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 681/2004

Rozsudek NS ze dne 5. 5. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1187/2008

Rozsudek NS ze dne 20. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1399/2004

Rozsudek NS ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2289/99

Rozhodnutí NS ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3272/2010

Rozsudek NS ze dne 26. 6. 2019, sp. zn. 22 Cdo 487/2019

Rozsudek NS ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 22 Cdo 2434/2014 .

Rozsudek NS ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017

Rozsudek NS ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. 22 Cdo 3428/2020

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění

Vyhláška č. 357/2013 Sb., vyhláška o katastru nemovitostí

Resumé

This thesis deals with the issue of the joint property of spouses with special regards to its settlement. It concludes that it is undoubtedly the most important institute of the whole marital property law and it states that the main purpose of the given legal regulation is to protect the property of spouses and facilitate its management for the duration of marriage and even after its dissolution. However, it still deems necessary to point out that the current regulation suffers from certain shortcomings.

The joint property of spouses and its settlement is a very complicated and extensive topic and it is not within the scope of this thesis to cover the entire issue. The main objective of this thesis was to provide a clear summary of the legal regulation of the joint property of spouses and its settlement and to provide, if possible, a comprehensive view of this topic. The aim was to provide a basic understanding of the functioning and principles of this institute for better orientation in the given issue.